

Mooi weer

Nu de belastingopbrengsten meevallen en de eerste tekenen van een conjunctureel herstel zich hebben aangediend, heeft het kabinet burgers en bedrijven een lastenverlichting van *f* 5 miljard in het voorzicht gesteld. Is hier sprake van een ordinaire verkiezingsstunt of zijn er goede economische redenen om juist nu met stimuleringsmaatregelen te komen?

Vanuit conjunctureel oogpunt is de verlaging van belastingen en sociale premies positief te beoordelen. Het stimuleringspakket komt weliswaar net te laat om echt effectief te zijn, maar nog niet zo laat dat het contraproductief is. De prognoses van het Centraal Planbureau en andere instellingen wijzen erop dat het dieptepunt van de recessie is gepasseerd. Onder invloed van de verbeterende wereldhandel zal de conjunctuur ook zonder stimuleringspakket wel aantrekken, maar de maatregelen van het kabinet vormen daarbij een welkom steuntje in de rug, vooral omdat de Duitse economie nog geen tekenen van opleving vertoont. Er hoeft ook geen angst te bestaan dat de bestedingsverruiming inflatoire spanningen oproept. De hoge werkloosheid en de lage bezettingsgraden in het bedrijfsleven zullen ervoor zorgen dat de prijsontwikkeling voorlopig nog gematigd blijft. Dat wordt ook bevestigd door de recente ontwikkelingen aan het cao-front, waar contracten met zeer geringe loonstijgingen tot stand komen.

Ook structureel gezien is de lastenverlichting welkom. Hiermee maakt het kabinet aan het eind van de rit nog iets goed van wat het eerder in de regeerperiode heeft verzuimd: het in de hand houden van de collectieve-lastendruk om zodoende burgers en bedrijven in staat te stellen via consumptie en investeringen de economische groei en werkgelegenheid op peil te houden.

Ook op de vorm die het kabinet voor de stimuleringsmaatregelen kiest, valt weinig af te dingen. Uit CPB-berekeningen komen vermindering van de werkgeverslasten en verlaging van het belastingtarief in de eerste schijf als het meest effectief voor de werkgelegenheid naar voren. Het enige minpunt is dat het kabinet de route kiest van stortingen in de kas van sociale fondsen. In de jaren tachtig zijn de rijksbijdragen aan sociale fondsen juist met veel moeite teruggetrokken omdat zij het zicht op de prijs van sociale voorzieningen vertroebelen en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid en sociale partners in de weg staan. Er is geen reden waarom deze argumenten nu niet meer gelden. Waarom heeft het kabinet niet gekozen voor een vermindering van de overhevelingstoelage, zoals onlangs in *ESB* bepleit¹?

De keerzijde van de medaille is dat het kabinet met het stimuleringsbeleid een voorschot neemt op nog niet gerealiseerde groei. In het verleden zijn daarmee zeer slechte ervaringen opgedaan, omdat steevast werd uitgegaan van te hoge groeiverwachtingen. Na verloop van tijd kwamen dan 'tegenvallers'

aan het licht, die noodzaakten tot voortdurende tussentijdse ombuigingsoperaties. Dit risico lijkt nu kleiner, omdat het kabinet-Lubbers/Kok van een behoedzaam groei-scenario is uitgegaan. De adder onder het gras is ditmaal dat het kabinet sinds de Miljoenennota 1994 nog met een niet ingevulde ombuigingsaankstelling zit van zo'n *f* 5 miljard. De kans dat hiervoor nog voor de verkiezingen adequate dekking wordt gevonden, kan niet al te hoog worden aangeslagen. In die zin spelen Lubbers en Kok nu mooi weer van geld dat in de volgende kabinetsperiode zal moeten worden opgehoest.

Opvallend is voorts dat vermindering van het financieringstekort als optie voor de aanwending van de belastingmeevaller volledig uit beeld is verdwenen. Weliswaar vormt het financieringstekort bij de huidige lage rente en de verbetering van de groeivoorzichten geen acuut probleem, maar de rente blijft niet eeuwig laag en de staatsschuld ligt nog altijd ver boven de EMU-norm van 60% bbp. Daarom heeft de Studiegroep begrotingsruimte in zijn vorig jaar verschenen rapport aangedrongen op een verdere vermindering van het tekort naar 1,75% van het bbp. Pas dan zou er ruimte ontstaan voor conjunctuurbeleid.

Ook het IMF heeft onlangs nog aangedrongen op budgettaire voorzichtigheid. In zijn landenrapport over Nederland spoort het IMF het kabinet aan om tot betere beheersing van de uitgaven voor sociale zekerheid te komen en door te gaan met het beleid gericht op vermindering van het financieringstekort. Dit geldt te meer omdat de lage olieprijs in de volgende kabinetsperiode voor een flinke tegenvaller kunnen zorgen. Hoewel de keuze voor lastenverlichting boven vermindering van het financieringstekort in de huidige conjuncturele situatie valt te billijken, is de noodzaak tot verdere tekortreductie niet van de baan. Die waarschuwing is aan de politieke partijen echter niet besteed. Blijkens de verkiezingsprogramma's bouwt alleen D'66 enige ruimte in voor een (geringe) verdere vermindering van het tekort naar 2,5% bbp. Lastenverlichting is electoraal blijkbaar aantrekkelijker.

Het stimuleringspakket van het kabinet kan een bijdrage leveren aan het verminderen van de hoge werkloosheid in ons land. Dat het tijdstip vooral door verkiezingskoorts zal zijn ingegeven, moet op de koop toe worden genomen. Zorgelijker is dat het pakket slechts ten dele wordt gefinancierd door meevallers in de belastingopbrengsten. Voor het resterende deel speelt het kabinet mooi weer op kosten van zijn opvolger. Het zou pas echt indruk hebben gemaakt als de ruimte voor lastenverlichting eerst was verdiend door een besparing op collectieve uitgaven.

L. van der Geest

1. C. van Dijkhuizen, Een kwart miljoen extra banen, *ESB*, 12 januari 1994, blz. 28.